

تحلیل تطبیقی قوانین پولشویی در ایران و انگلیس؛ چالش ها و فرصت ها

پذیرش: ۱۴۰۳/۱۲/۱۸

ارسال: ۱۴۰۳/۱۰/۱۳

چکیده

پولشویی به عنوان یکی از معضلات جدی اقتصادی در جهان امروز، نیازمند اقداماتی جامع و هماهنگ از سوی کشورهای مختلف است. این مقاله به بررسی تطبیقی قوانین پولشویی در ایران و انگلستان، می‌تواند به بهبود قوانین موجود و پیشنهاد راهکارهای بهتر برای مبارزه با این جرم کمک کند. با استفاده از روش‌های تحقیق توصیفی و تحلیلی، این مطالعه بر روی عوامل مؤثر بر اجرای قوانین و نهادهای مربوطه تمرکز دارد. چالش‌هایی نظیر اختلافات قانونی و فرهنگی در دو کشور و نیاز به بهبود همکاری‌های بین‌المللی از مهم‌ترین موضوعات مورد بررسی است. هم‌چنین، فرصت‌هایی مانند گسترش همکاری‌های قضائی و تجاری می‌تواند به تقویت ساختارهای قانونی و بهبود وضعیت مبارزه با پولشویی کمک کند. با درک عمیق از آثار منفی اقتصادی این پدیده، به‌ویژه در بستر ایران، این تحقیق بر ضرورت توسعه راهکارهای قانونی مؤثر تأکید دارد. پولشویی به عنوان جرمی پیچیده و فراملی، تهدیدی جدی برای اقتصاد، سیاست و جامعه در کشورهای مختلف، از جمله ایران و انگلستان، به شمار می‌آید. این جرم از طریق تطهیر عواید حاصل از فعالیت‌های غیرقانونی، نظام‌های مالی این کشورها را تحت تأثیر قرار داده و زمینه‌ساز تقویت فساد می‌شود. در ایران، قوانین مبارزه با پولشویی با وجود برخی پیشرفت‌ها، نیازمند اصلاحات گسترده در حوزه‌های بازدارندگی مجازات‌ها و ارتقای نظارت‌های مالی هستند. در انگلستان نیز، علی‌رغم وجود چارچوب‌های پیشرفته، چالش‌هایی مانند فرار متهمان از مجازات و استفاده از ساختارهای پیچیده مالی برای تطهیر پول همچنان وجود دارد. مقابله مؤثر با این پدیده در هر دو کشور، مستلزم همکاری‌های بین‌المللی، افزایش شفافیت مالی، و تقویت نظام‌های قانونی است تا ضمن کاهش فرصت‌های فساد، بستری مناسب برای سلامت اقتصادی و اجتماعی فراهم شود.

کلید واژه ها: قوانین پولشویی، چالش ها و فرصت ها، حقوق ایران، حقوق انگلیس

امید زینال زاده: دانشجوی کارشناسی ارشد جزا و جرم شناسی، دانشگاه عدالت تهران، ایران (نویسنده مسئول)

E-mail:

omidomidzaynalzadeh@gmail.com

حسین قاضی زاده: دکتری حقوق کیفری و جرم شناسی، دانشگاه تربیت مدرس تهران، ایران

E-mail: drhghazizadeh@

yahoo.com

علیرضا محمد بیگی: استادیار گروه فقه و مبانی حقوق اسلامی، واحد تهران مرکزی، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران

E-mail: a.khortab@gmail.com

پولشویی به‌عنوان یکی از معضلات جدی اقتصادی در جهان امروز، نیازمند اقداماتی جامع و هماهنگ از سوی کشورهای مختلف است. این مقاله به بررسی تطبیقی قوانین پولشویی در ایران و انگلیس می‌پردازد و به تحلیل چالش‌ها و فرصت‌هایی که هر یک از این کشورها در مواجهه با این پدیده دارند، می‌پردازد. تحلیل تطبیقی قوانین پولشویی در ایران و انگلستان، می‌تواند به بهبود قوانین موجود و پیشنهاد راهکارهای بهتر برای مبارزه با این جرم کمک کند.

روش مطالعه

با استفاده از روش‌های تحقیق توصیفی و تحلیلی، این مطالعه بر روی عوامل مؤثر بر اجرای قوانین و نهاد‌های مربوطه تمرکز دارد. چالش‌هایی نظیر اختلافات قانونی و فرهنگی در دو کشور و نیاز به بهبود همکاری‌های بین‌المللی از مهم‌ترین موضوعات مورد بررسی است. همچنین، فرصت‌هایی مانند گسترش همکاری‌های قضائی و تجاری می‌تواند به تقویت ساختارهای قانونی و بهبود وضعیت مبارزه با پولشویی کمک کند. با درک عمیق از آثار منفی اقتصادی این پدیده، به‌ویژه در بستر ایران، این تحقیق بر ضرورت توسعه راهکارهای قانونی مؤثر تأکید دارد.

یافته‌ها

هدف نهایی این مقاله، ارائه راهکارهایی برای همکاری‌های مشترک ایران و انگلیس در راستای کاهش تأثیرات مخرب پولشویی است. نهایتاً مهم‌ترین چالش‌ها، در اجرای قوانین پولشویی در کشور انگلستان و ایران بررسی شده‌اند. از مهم‌ترین این چالش‌ها می‌توان به ظرفیت اجرایی، هماهنگی و همکاری، چالش‌های تکنولوژیک، عوامل سیاسی، سطح آگاهی عمومی و جرایم سازمان یافته نام برد.

نتیجه‌گیری

پولشویی به‌عنوان جرمی پیچیده و فراملی، تهدیدی جدی برای اقتصاد، سیاست و جامعه در کشورهای مختلف، از جمله ایران و انگلستان، به شمار می‌آید. این جرم از طریق تطهیر عواید حاصل از فعالیت‌های غیرقانونی، نظام‌های مالی این کشورها را تحت تأثیر قرار داده و زمینه‌ساز تقویت فساد می‌شود. در ایران، قوانین مبارزه با پولشویی با وجود برخی پیشرفت‌ها، نیازمند اصلاحات گسترده در حوزه‌های بازدارندگی مجازات‌ها و ارتقای نظارت‌های مالی هستند. در انگلستان نیز، علی‌رغم وجود چارچوب‌های پیشرفته، چالش‌هایی مانند فرار متهمان از مجازات و استفاده از ساختارهای پیچیده مالی برای تطهیر پول همچنان وجود دارد. مقابله مؤثر با این پدیده در هر دو کشور، مستلزم همکاری‌های بین‌المللی، افزایش شفافیت مالی، و تقویت نظام‌های قانونی است تا ضمن کاهش فرصت‌های فساد، بستری مناسب برای سلامت اقتصادی و اجتماعی فراهم شود.

Extended Abstract

Introduction

Money laundering, as one of the serious economic challenges in today's world, requires comprehensive and coordinated actions by various countries. This article conducts a comparative analysis of money laundering laws in Iran and the United Kingdom, highlighting the challenges and opportunities faced by each country in addressing this phenomenon. A comparative examination of the legal frameworks in both nations can contribute to improving existing laws and proposing more effective solutions for combating money laundering.

Methodology

Using descriptive and analytical research methods, this study focuses on factors influencing the implementation of relevant laws and institutions. Key issues such as legal and cultural differences between the two countries and the need for enhanced international cooperation are critically examined. Opportunities such as the expansion of judicial and commercial collaborations can strengthen legal structures and improve anti-money laundering efforts. By understanding the profound economic consequences of money laundering, particularly in Iran, this research underscores the necessity for developing effective legal strategies.

Findings

The primary aim of this article is to provide strategies for fostering joint efforts between Iran and the United Kingdom to mitigate the destructive impacts of money laundering. The main challenges in implementing money laundering laws in both countries have been analyzed. These challenges include limited enforcement capacities, lack of coordination and cooperation, technological barriers, political factors, low public awareness, and the prevalence of organized crime.

Conclusion

Money laundering, as a complex and transnational crime, poses a

serious threat to the economy, politics, and society in various countries, including Iran and England. This crime, by legitimizing the proceeds of illegal activities, disrupts financial systems in these nations and fosters corruption. In Iran, despite some progress, anti-money laundering laws require extensive reforms in the areas of punitive deterrence and enhanced financial oversight. In England, although advanced frameworks exist, challenges such as offenders evading prosecution and the use of complex financial structures for laundering money persist. Effective counteraction against this phenomenon in both countries necessitates international cooperation, increased financial transparency, and strengthened legal systems to reduce opportunities for corruption and create a suitable foundation for economic and social integrity.

مقدمه

تحلیل تطبیقی قوانین پولشویی در ایران و انگلستان، می‌تواند به بهبود قوانین موجود و پیشنهاد راهکارهای بهتر برای مبارزه با این جرم کمک کند. پولشویی به ظاهر جرمی بدون قربانی است، اما در واقعیت، زیان‌های اقتصادی بزرگی دارد. این جرم به عنوان یک تهدید جدی برای اقتصاد جهانی و به‌ویژه ایران محسوب می‌شود و باعث انحراف فعالیت‌های اقتصادی از مسیر اصلی می‌گردد. در ایران و انگلستان قوانین بین‌المللی پولشویی اجرا می‌شود و قوانین پولشویی در ایران با چالش‌های جدی و اساسی مواجه است. در ایران تصویب قانون مبارزه با پولشویی در سال ۱۳۸۶ گامی نسبتاً مفید و رو به جلو نسبت به وضعیت پیشین محسوب می‌شود، اما این قانون نتوانسته تمام دغدغه‌های موجود را برطرف نماید. در انگلستان تا قبل از سال ۱۹۹۳ که قانون دادرسی کیفری وضع شد، فقط تطهیر عواید حاصل از قاچاق مواد مخدر، تلقی می‌شد ولی در این سال شست و شوی عواید حاصل از هر رفتار مجرمانه، پول شویی تلقی گشت. در یک تعریف ساده پول شویی عبارت است از عملیاتی که توسط مرتکبان جرائم، برای مشروع جلوه دادن درآمدهای نامشروع حاصل از ارتکاب جرم انجام می‌گیرد.

بنابراین؛ پولشویی یک پدیده نوین جهانی، دیر زمانی است که بسیاری از کشورهای جهان را در زمینه مبارزه با آن درگیر کرده است لذا با توجه به اهمیت موضوع به بررسی بعضی از چالش‌ها و فرصت‌های موجود در زمینه مبارزه با پولشویی می‌پردازیم.

اثربخشی: با مقایسه اثربخشی قوانین پولشویی در هر دو کشور، محققان می‌توانند ارزیابی کنند که کدام رویکرد در بازدارندگی و کشف جرایم مالی موفق‌تر است و منجر به بهبودهای بالقوه در هر دو حوزه قضایی می‌شود.

همکاری های بین المللی: درک شباهت ها و تفاوت های قوانین پولشویی بین ایران و انگلیس می تواند همکاری های بین المللی و به اشتراک گذاری اطلاعات در مبارزه با جرایم مالی فرامرزی را تسهیل کند.

ایران و انگلیس ممکن است نظام های حقوقی، هنجارهای فرهنگی و زمینه های تاریخی متفاوتی داشته باشند که می تواند چالش هایی را در مقایسه قوانین پولشویی آن ها ایجاد کند. این تفاوت ها ممکن است تلاش ها برای هماهنگ کردن قوانین و سیاست ها را پیچیده کند. به طور کلی، انجام یک تحلیل تطبیقی قوانین پولشویی در ایران و انگلیس می تواند بینش های ارزشمندی در مورد نحوه رسیدگی هر کشور به جرایم مالی ارائه دهد و زمینه های بهبود و فرصت های بالقوه برای همکاری در مبارزه با پولشویی را برجسته کند.

کلیات و پیشینه پژوهش

در مورد تاریخچه این جرم به عنوان پدیده فساد مالی سابقه ای طولانی داشته و در مورد قدمت این پدیده مخرب، همین بس که یکی از مسئولین منطقه ای در هند (۱۱ در حدود ۲۳ قرن پیش) در خصوص ۴۰ روش مختلف برای اختلاس، پولشویی و سوءاستفاده مالی از منابع دولت هشدار داده است و در آن زمان؛ در کشور چین باستان نیز مبلغی به عنوان ضد فساد برای افزایش مقاومت مسئولین در برابر وسوسه فساد به مامورین دولتی پرداخت می شده است. در دهه ۱۹۲۰ گانگسترها و در رأس آنها الکا پون مبالغ هنگفتی را به صورت نقد از راه اخاذی، قمار، قاچاق مواد مخدر و مشروبات الکلی و غیره بدست آورده و ناچار بودند منبعی برای وجود غیرقانونی خود معرفی کنند. علاوه بر این، پولشویی پدیده جدیدی در دنیا نیست و به تازگی اتفاق نیفتاده است. امروزه پولشویی یکی از مهم ترین جرائم مالی محسوب می شود و پدیده ای است که به عنوان جرمی سازمان یافته و فراملی در دهه های اخیر در اسناد و حقوق کشورها به آن پرداخته شده است. بنابراین پولشویی فرایندی است که طی آن عواید حاصل از جرم، در روند مبادلات مالی و نقل و انتقالات بانکی وارد شده و مشروع جلوه داده می شود ۱ به عنوان مثال؛ قاچاق مواد مخدر، تقلبات مالی، فعالیت های تروریستی، جرایم سازمان یافته، معاملات دلالی، فرار مالیاتی، گروگانگیری، قمار، تقلبات مالی اینترنتی و غیره می شود (زارع قاجاری، ۱۳۹۲ : ۱۲۰). میزان بالای پولشویی در جهان، سازمان یافتگی و فراملی بودن آن، خسارات و زیان های اقتصادی، اجتماعی و سیاسی آن و ارتباط تنگاتنگ با جرایم دیگر باعث به تصویب رسیدن اسناد بین المللی و منطقه ای متعدد و دیگر اسناد بین المللی و منطقه ای شده است. پولشویان به منظور مخفی کردن فعالیت های مجرمانه خود، اغلب شبکه های خود را به کشورهایی منتقل می کنند که سیستم های بانکی ضعیفی دارند یا کشورهایی که اقدام موثری علیه پولشویان انجام نمی دهند (کشتکار، ۱۳۹۲: ۱۶۰). از آنجا که سیستم های بانکی هسته اصلی شبکه حفاظت از سیستم های مالی هستند، بنابراین کارایی یک نظام ضد پولشویی به میزان زیادی بستگی به سازو کارها و کوشش بانک ها در مبارزه با پول شویی دارد. مهم ترین گام، موضوع شناسایی مشتری KYC (know your customer) در فرایند تطبیق است.

۲/۱. تعریف جرم پولشویی

پولشویی که به اسامی دیگری چون «پول نامشروع، پول سیاه، پول پلید، پول غیر قانونی، پول

حرام، پول لکه دار و پول کثیف» معروف است، قدمتی به بلندای تاریخ جرایم تولید کننده پول دارد. به عبارت دیگر تطهیردرآمد های نامشروع، مانند سایر جرایم، پدیده ای جدید نیست و قدمت آن به نیاز انسان جهت پنهان کردن مال و ثروت خود از چشم های کنجکاو و سودجو برمی گردد (Elizabeth.A., ۲۰۰۶: ۳۴۶).

تعریف پولشویی در پیمان نامه شورای اروپا مربوط به نشست اوت ۱۹۹۰ استراسبورگ تکمیل شد و موارد آن به دستورالعمل جامعه اروپا افزوده شد (بهرام زاده و شفیعی، ۱۳۸۹: ۱۱).

ارائه تعریفی دقیق از این جرم با توجه به ماهیت پولشویی که دارای ابعاد چندگانه و دامنه ای گسترده است امری دشوار به نظر میرسد. جفری رابینسون جرم پولشویی را این گونه تعبیر کرده است: این اتفاق مانند سنگی است که درون حوضی انداخته میشود، لحظه ای که سنگ داخل آب می شود مشاهده می کنید، زیرا آب در آن نقطه تکان میخورد. وقتی سنگ فرو می رود لحظاتی امواجی دیده می شود و شما می توانید نقطه ای را که سنگ به آب خورده است را پیدا کنید اما به هر اندازه که سنگ بیشتر فرو می رود چین و شکن آب محو میشود تا این که سنگ به کف حوض می رسد و دیگر آثار و علایمی از آن باقی نمی ماند و شاید پیدا کردن سنگ غیرممکن شود. این دقیقاً همان وضعی است که با پول تطهیر شده انجام می شود. روون بوسورث و گراهام سالت مارش، نویسندگان کتاب پولشویی پولشویی در تعریف پولشویی بیان داشته اند: عبارت است از راه هایی که با توسل به آن ها منابع نقدینه های به دست آمده از راه های نامشروع را زیر پوشش فریبنده قرار داده و آن را به گونه ای دیگر جلوه گر ساخته تا بدین طریق تغییر شکل یافته، ماهیت این عایدات ناشی از اعمال محرمانه، پنهان گردد (رحیمی و خوئینی، ۱۳۹۴: ۱۱۰).

قوانین حقوقی بازدارنده و دستورالعمل های شفاف و کارآمد، پشتوانه سیاسی، امنیتی و اطلاعاتی و نظام بانکی کار آمد با استفاده از پرسنل آموزش دیده و به کارگیری دانش و ابزار های ضد پولشویی واز همه مهم تر خواست نظام سیاسی کشورها وده ها موضوع دیگر می تواند تا حد زیادی در این زمینه موثر واقع شود چیزی که در همه کشورها موضوعی آرمانی است و کشور ایران وانگلیس تارسیدن به هدف آرمانی فاصله زیادی دارند.

سازوکارهای کنترل پولشویی در حقوق داخلی ایران و اسناد بین المللی مرتبط با پولشویی که طیف متنوعی از اقدامات لازم در سطح داخل و بین المللی را به همراه داشته و آن اهمیت اعضا به همکاری با یکدیگر و نیز با سازمان های بین المللی مرتبط و پیشنهاد های مناسب برای ارتقاء کیفیت حقوق داخل کشورها، زمینه را برای شبیه تر شدن نظام های حقوقی و به دنبال آن سهولت در همکاری های بین المللی در مبارزه با پولشویی را فراهم می نماید (نصیری، ۱۳۹۴: ۷).

نظم حقوقی ایران نیز هم پا با تحولات بین المللی و پیشرفت تکنولوژی به منظور برقراری نظم و امنیت در خصوص مبارزه با پولشویی اقدام هایی صورت گرفته است (باقرزاده، ۱۳۹۴: ۹۳). در بررسی مطالعه تطبیقی عنصرهای جرم پولشویی در حقوق ایران و اسناد بین المللی، مشخص گردید علیرغم آنکه تعهد جمهوری اسلامی ایران در مرز بندی کردن رفتارهای فیزیکی جرم پولشویی تا اندازه های از رویه بین المللی فاصله گرفته، اینک با تفسیر صحیح قانون مبارزه با

پولشویی این نتیجه بدست می‌آید که جرم پولشویی در ایران و رویه بین‌المللی از حیث شرایط و اوضاع و احوال تفاوتی ندارد. در کشور انگلستان «پس از قانون عدالت کیفری ۱۹۹۳» سیستم بسیار جامع‌تری را در مقابله با پول شویی انتخاب کرده‌اند و هر نوع مداخله عالمانه در تطهیر عواید ناشی از کلیه جرایم را جرم شناخته‌اند (باقرزاده، ۱۳۹۵: ۳۳).

۲/۲. اهداف جرم پولشویی

مرتکب جرم پول شویی از پول شویی اهداف مختلفی دارد که مهم‌ترین آن‌ها را می‌توان در ۳ مورد خلاصه کرد.

۱. جلوگیری از کشف منابع نامشروع و جرم مینا:

تطهیر پول به مثابه یک شست و شو خانه عمل می‌کند که همانند ماشین لباسشویی که چرک و کثافات را از لباس‌ها جدا می‌کند، با جدا کردن کثافات ناشی از جرم، از پول یا هر مال دیگر ناشی از جرم آن را پاک‌سازی می‌کند. پس مشروع جلوه دادن پول یا عواید حاصله از جرم شیوه‌ای است که به وسیله آن می‌توان درآمد‌های حاصله با آرامش خاطر و آسودگی بهره‌گرفت بدون این که از کشف شدن منشأ اصلی آن ترسی به دل راه داد (Bartlett.B.L., ۲۰۰۲: ۱۸).

۲. فرار از مالیات:

وقتی که درآمد بیشتر و به تبع آن ثروت انبوه‌تر باشد طبیعتاً چنین امری مأمورین مالیات یا پلیس را هرچه بیشتر به خود جلب می‌نماید که نتیجه آن تعلق گرفتن مالیات بیشتر به آن خواهد بود. بنا بر این، مرتکبین این جرم از طریق معاملات به ظاهر قانونی چون معاملات سهام، اوراق بهادار و... می‌پردازند تا از این طریق بتوانند از سویی توجه مأمورین مالیات و پلیس را از پول‌های شسته سلب کنند و به علاوه از راه‌های قانونی با، روپوشی از مشروعیت و سالم جلوه دادن آنها برای بهره‌گیری بیشتر استفاده کنند.

۳. بهره‌برداری از عواید ناشی از ارتکاب جرم:

شخص پول شوی، توانایی و تمایلی به مراقبت از ثروت ناگهانی، هنگفت و غیر قانونی همراه خود ندارد و می‌خواهد مانع توقیف و مصادره درآمد‌های حاصل از اعمال مجرمانه گردد و علاقه مند به سرمایه‌گذاری این اموال در زمینه‌های مختلف است تا علاوه بر بهره‌برداری بدون خطر از درآمد‌های حاصل شده حتی بتواند درآمد بیشتری نیز تحصیل کند (بابایی‌خانه‌سر، ۱۴۷۵: ۶).

1. بررسی تطبیقی جرم پول شویی در قوانین انگلستان و ایران

۳/۱. پول شویی در قوانین ایران

اهمیت مبارزه با پول شویی در ایران: علی‌رغم اهمیت و آثار پول شویی و از سویی دیگر با توجه به این که در همسایگی کشور ما بزرگترین تولیدکننده تریاک و تا اندازه‌ای هروئین وجود دارد و از سوی دیگر گذرگاه اصلی عبور محموله‌های مواد مخدر به اروپا و نیز بازار مناسبی برای مصرف

این مواد است، هنوز قانون مناسب و منسجمی در کشور ما برای مبارزه با پول شویی وضع نشده است. هر چند در ایران تصویب قانون مبارزه با پول شویی در سال ۱۳۸۶ گامی نسبتاً مفید و روبه جلو نسبت به وضعیت پیشین محسوب می شود، اما این قانون نتوانسته تمام دغدغه های موجود را بر طرف نماید. علاوه بر قانون مبارزه با پول شویی که در سال ۱۳۸۶ به تصویب رسیده است قوانین پراکنده دیگری نیز وجود دارند که به خصوص قبل از تصویب قانون مزبور در رابطه با جرم پول شویی مورد استفاده قرار می گرفتند این قوانین از لحاظ مفهوم در قالب جرم پول شویی جلوه گر می شوند و ضمانت اجرای متفاوتی همچون حبس، جزای نقدی و عمدتاً مصادره اموال پیش بینی شده است. اکنون اشاره ای گذرا بر این قوانین خواهیم داشت (ساک، ۱۳۹۵: ۴۲).

۳/۱/۱. قوانین و مقررات مرتبط

۱. اصل ۴۹ قانون اساسی: این اصل به عنوان جلوه ای از مبارزه با پول شویی مقرر می دارد «دولت موظف است ثروتهای ناشی از ربا، غصب، رشوه، اختلاس، سرقت، قمار، سوء استفاده از موقوفات، سوء استفاده از مقاطعه کاری ها و معاملات و فروش زمین های موات و مباحات اصلی، دایر کردن اماکن فساد و سایر موارد غیر مشروع را گرفته و به صاحبان حق رد کند و در صورت معلوم نبود آنها به بیت المال بدهد این حکم باید با رسیدگی و تحقیق و ثبوت شرعی به وسیله دولت اجرا شود» در ماده ۱۴ قانون نحوه اجرای اصل ۴۹ کلیه نقل و انتقالات اموال حاصله از موضوع این اصل پس از اثبات در دادگاه باطل و بی اثر است و علاوه بر این، ماده اشاره دارد که انتقال گیرنده در صورت اطلاع و انتقال دهنده به مجازات کلاهبرداری محکوم می شوند. و هم چنین ماده ۱۵ این قانون مقرر می دارد « هر نوع عوض مأخوذ بابت هر گونه انتقال اموال موضوع اصل ۴۹ قانون اساسی در حکم مال نامشروع است. » برای تحقق جرم موضوع ماده ۱۴ اولاً: علم انتقال گیرنده به نامشروع بودن اموال شرط است و ثانیاً: نقل و انتقال باید به منظور فرار از مقررات مذکور یعنی صوری باشد. از این رو در صورتی که متهم به منظور فرار از مقررات این قانون، اموال موضوع اصل ۴۹ ق.ا را به هر کسی و به هر نحوی انتقال دهد نه تنها چنین انتقالی باطل و بلا اثر است بلکه به مجازات کلاهبردار نیز محکوم خواهد شد.

۲. قانون مبارزه با مواد مخدر ۱۳۶۷ مصوب مجمع تشخیص مصلحت نظام: ماده ۲۸ قانون مزبور مقرر می دارد کلیه اموالی که از راه قاچاق به دست آمده باشد به نفع دولت ضبط می شود و در ماده ۳۰ قانون مزبور نیز مقرر داشته است که وسایط نقلیه حامل مواد مخدر به نفع دولت ضبط می شود و در اختیار سازمان کاشف قرار می گیرد. بند ۴ ماده ۴ و ماده ۵ و بند ۶ ماده ۸ حتی پا را از قانون نحوه اجرای اصل ۴۹ ق.ا فراتر گذاشته و علاوه بر مصادره اموال ناشی از جرم، مصادره سایر اموال مجرم به استثنای هزینه های تامین زندگی متعارف برای خانواده محکوم را پیش بینی نموده است.

۳. ماده ۶۶۲ قانون مجازات اسلامی: این ماده در رابطه نقل و انتقال اموال ناشی از جرم سرقت می باشد. اگرچه قانون گذار در این ماده به طور صریح به پول شویی اشاره نکرده است اما می توان آن را به عنوان «جرم مانع» یا بازدارنده در نظر گرفت که با پیش بینی آن توسط مقنن و تعیین ضمانت اجرای قانونی یعنی حبس و شلاق، با ایجاد مانع در تحقق جرم مبنا

یعنی قبول ، تحصیل ، اخفاء و معامله اموال مسروقه از تحقق جرم مسبوق به جرم سابق یعنی پول شویی جلوگیری کند. تفاوتی که جرم موضوع این ماده با جرم پول شویی می تواند داشته باشد این است که خریدار اموال مسروقه با خریدن مال می خواهد برای خود کسب سود کند در حالی که در پول شویی ، تطهیر کننده در مقابل دریافت درصدی پول اقدام به تطهیر و از بین بردن منشأ نا مشروع درآمدها می نماید (باقرزاده ، همان منبع: ۸۶). هرچند در بادی امر به نظر می رسد که این ماده به منظور پیشگیری از فرایند پول شویی به تصویب رسیده است اما با کمی دقت معلوم می گردد که هدف اصلی مقنن از تصویب این ماده در واقع مبارزه با جرم سرقت بوده است که البته به تبع در مبارزه با جرم پول شویی نیز موثر بوده و کاربرد دارد.

۳/۱/۲. قانون مبارزه با پول شویی مصوب ۱۳۸۶

این قانون در تعریف این جرم نتوانسته است انتظارات پیش رو را که قبل از تصویب این قانون انتظار آن می رفت برآورده کند و با در پیش گرفتن شیوه ای که در قانون مجازات اسلامی در مورد تعریف جعل و کلاهبرداری اتخاذ کرده است صرفاً به بیان مصادیق این جرم پرداخته است. البته مصادیق نسبتاً جامع جرم پول شویی را همانطور که در کنوانسیون های بین المللی مورد اشاره قرار گرفته است.

مقنن با در نظر گرفتن مجازاتی بسیار اندک برای شخصی که مبادرت به پولشویی نموده است پیام نامطلوبی را به جامعه مخابره می کند. ماده ۹ مقرر می دارد: «مرتکبین جرم پول شویی علاوه بر استرداد در آمد و عواید حاصل از ارتکاب جرم (اگر موجود نباشد ، و مثل یا قیمت آن) به جزای نقدی به میزان یک چهارم عواید حاصل از جرم محکوم می شوند که باید به حساب در آمد عمومی نزد بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران واریز گردد.»

تبصره ۱ . چنانچه عواید حاصل به اموال دیگری تبدیل یا تغییر یافته باشد همان اموال ثبت خواهد شد.

تبصره ۲ . صدور و اجرای حکم ضبط دارایی و منافع حاصل از آن در صورتی است که متهم به لحاظ جرم منشأ ، مشمول این حکم قرار نگرفته باشد.

تبصره ۳ . مرتکبین جرم منشأ در صورت ارتکاب جرم پول شویی ، علاوه بر مجازات های مقرر مربوط به جرم ارتكابی ، به مجازات های پیش بینی شده در این قانون نیز محکوم خواهند شد. از دیگر انتقاداتی که بر این قانون وارد است این است که در بند الف ماده ۷ احراز سمت و هویت نماینده و وکیل در صورت اقدام توسط آن ها و در غیر این صورت احراز هویت ارباب رجوع را منوط به وجود قرینه ای بر تخلف دانسته است. در صورتی که باید به منظور پیشگیری موثر تر احراز هویت را در هر صورت و تحت هر شرایطی الزامی می دانست.

۳/۲. پولشویی در قوانین انگلستان

در انگلستان تا قبل از سال ۱۹۹۳ که قانون دادرسی کیفری وضع شد ، فقط تطهیر عواید حاصل از قاچاق مواد مخدر ، جرم تلقی می شد ولی در این سال شست و شوی عواید حاصل از هر رفتار مجرمانه ، پول شویی تلقی گشت. رفتار مجرمانه در این قانون شامل هر جرم قابل کیفر خواستی

است که در انگلستان ارتکاب یافته باشد.

هم اکنون پنج نوع فعل مجرمانه در رابطه با جرم پول شویی در انگلستان وجود دارد (اقر زاده، همان منبع: ۶۴):

۱. کمک به دیگری در جهت حفظ منافع یا عواید حاصله از فعالیت مجرمانه :

ماده ۹۳ (الف) قانون دادرسی کیفری ۱۹۸۸ مقرر می دارد: «شخصی که عواید حاصله از جرم دیگری را از طریق اختفاء، خروج از حوزه قضایی، انتقال به افراد مشهور، یا به هر طریق ممکن، حفظ یا اداره کند در حالی که می داند یا ظنین است که مرتکب به اعمال غیر قانونی اشتغال دارد یا از این اعمال سود برده است، مجرم تلقی خواهد شد.»

ماده ۱۱ قانون مبارزه با تروریسم ۱۹۸۹ و نیز ماده ۵۰ قانون جرایم مواد مخدر ۱۹۹۰ نیز جرایم مشابهی را پیش بینی کرده اند.

۲. تحصیل، تملک یا استفاده از عواید حاصله از فعالیت مجرمانه:

بند الف ماده ۲۳ قانون جرایم مواد مخدر ۱۹۸۶ مقرر می دارد: «اگر فردی با علم به این که مالی (از هر قبیل) به طور کلی یا جزئی متعلق به شخصی است که آن را از طریق قاچاق مواد مخدر به دست آورده یا مال مذکور بیانگر ارتکاب قاچاق مواد مخدر باشد و با وجود این، آن را در اختیار بگیرد، متهم به ارتکاب جرم شناخته می شود.»

قانون دادرسی کیفری نیز جرم مشابهی را در ارتباط با سایر جرایم پیش بینی کرده است (Glanive.w.، ۱۹۶۱: ۲۸۵).

۳. اختفاء یا انتقال عواید حاصله از فعالیت مجرمانه:

بند ۳ ماده ۹۵ قانون دادرسی کیفری در رابطه با مجازات هر فردی است که دیگری را جهت پنهان ساختن مال از دید محاکم قضائی یا خارج نمودن آن از حوزه قضائی دادگاههای انگلستان یاری نماید. این ماده شامل تغییر شکل و خارج ساختن مدارک دال بر جرم نیز می گردد. در سایر قوانین نیز مقرراتی در رابطه با جرایم قاچاق مواد مخدر و تروریسم به چشم می خورد (ابرنادآبادی، ۱۳۸۴: ۱۸).

2. بررسی تطبیقی جرایم منشا پولشویی در قوانین انگلستان و ایران

۱- برخی تطهیر درآمدهای حاصل از کلیه اعمال مجرمانه را پولشویی تلقی می کنند. مانند ترکیه، فیلیپین، اسلوانی و استونی و . . . ۲- برخی دیگر تطهیر عواید حاصل از فعالیت‌های غیر قانونی خاص را جرم می دانند که معمولاً شامل جرایم شدید و مهم است. مثلاً آمریکا که فهرستی از جرایم مقدم در پولشویی تهیه کرده است که تاکنون به ۱۷۶ جرم رسیده است. و یا قانون انگلستان و بوتسوانا -۳ در برخی قوانین نیز صرفاً تطهیر عواید حاصل از جرایم مربوط به مواد مخدر جرم شناخته شده است اگر چه تعداد این کشورها به دلیل توصیه ها و اقدامات بین المللی کم است. برای مثال هنگ کنگ را می توان نام برد. قانون

۱۹۸۶ انگلستان فقط جرایم مربوط به مواد مخدر را به عنوان جرم مقدم در پولشویی لحاظ کرده بود. اما قانون عدالت کیفری ۱۹۹۳ یک رشته از جرایم جدید را به جرایم مقدم در پولشویی اضافه کرد. به طوری کلی و با توجه به مستندات جهانی و قوانین کشورهای مختلف، عوامل زیر در تعیین جرایم منشا پولشویی مؤثر است: ۱- ایجاد مبالغ قابل توجه اموال قابل تبدیل به وجه نقد ۲- ارتباط با جرایم قاچاق مواد مخدر ۳- نقض جدی نظم بین المللی ۴- ارتباط با سازمانها یا فعالیتهای سازمان یافته مجرمانه ۵- خدشه وارد کردن به اعتبار نظام بانکی و سایر مؤسسات مالی غیر بانکی. البته برخی اظهار داشته‌اند که اگر چه غالباً درآمدهای موضوع پولشویی ناشی از عمل مجرمانه هستند اما در برخی موارد ممکن است درعین مشروع بودن منشا اموال، به دلیل عدم رعایت برخی الزامات قانونی مثلاً عدم پرداخت مالیات یا حقوق گمرکی که لزوماً جرم نیستند، درآمد حاصله نامشروع تلقی شود و نقل و انتقال این درآمدها را نیز می‌توان پولشویی تلقی کرد. اما باید توجه کرد که در اسناد بین‌المللی و قوانین داخلی از عواید حاصل از جرم نام برده شده است و نه درآمدهای با منشا غیر قانونی. بنابراین درآمدهای حاصل از اعمالی مثل فرار مالیاتی و یا عدم پرداخت حقوق گمرکی تنها در کشورهایی باید مشمول پولشویی قرار گیرد که این اعمال در قانون آن کشورها جرم تلقی شده باشد و چنانچه این اعمال جرم نباشد نمی‌تواند مشمول عنوان پولشویی قرار گیرد (برهانی، ۱۳۹۸: ۵۸).

ماده (۱) قانون مبارزه با پولشویی در تعریف پولشویی آورده است: الف) تحصیل، تملک، نگهداری یا استفاده از عواید حاصل از فعالیتهای غیر قانونی «... که ابتدائاً به نظر می‌رسد که لازم نیست عواید حاصل از جرم باشد بلکه هر نوع عواید حاصل از فعالیتهایی که غیر قانونی باشد را شامل میشود. اما در ادامه به تعریف عواید حاصل از جرم می‌پردازد: ماده ۲ «عواید حاصل از جرم به معنای هر نوع مالی است که به طور مستقیم یا غیر مستقیم از فعالیتهای مجرمانه به دست آمده باشد.» بنابراین لازم است که مال ناشی از جرم باشد. که این جرم می‌تواند هر نوع جرمی باشد چه سازمان یافته چه انفرادی، چه شدید و چه پیش پا افتاده. بنابراین در این مصوبه کلیه جرایم، جرم مقدم پولشویی محسوب شده است. و این امر دامنه شمول پولشویی را به نحو غیر قابل توجهی گسترش می‌دهد. در حالی که با توجه به اینکه فلسفه پیدایش این عنوان جزایی فعالیتهای مجرمانه سودآوری است که به صورت سازمان یافته ارتکاب می‌یابد و در نتیجه نظام اقتصادی را مختل می‌کند، بهتر بود که قانونگذار ما نیز مانند برخی دیگر از کشورها صرفاً تطهیر پول ناشی از جرایم مهم را جرم انگاری می‌کرد. البته با تعیین ضابطه و یا شمارش جرایم مهم تا در تعیین مصادیق جرایم مهم نیز ابهامی وجود نداشته باشد (Alltridge, ۲۰۰۵: ۳۵۳).

۴/۱. تطبیق قوانین ضد پولشویی در ایران و انگلیس

همانطور که در بخش مربوط به اقدامات کشورها به آن اشاره شد، کشور ایران قانون مبارزه با پولشویی ایران در تاریخ ۱۳۸۶/۱۱/۲۶؛ در ۱۲ ماده و ۷ تبصره در مجلس تصویب، و در ۱۳۸۶/۱۲/۱۷ به تایید شورای نگهبان رسید. آئین نامه اجرایی قانون مبارزه با پولشویی را در ۸ فصل با ۴۹ ماده در سال ۱۳۸۶ و در مورخه ۱۳۸۸/۹/۱۸ به تمام نهادها، سازمانها و سیستمهای مالی و بانکی ابلاغ گردید. مجدداً اصلاح آن طی لایحه‌ای در تاریخ ۱۳۹۶/۸/۱۷ به مجلس شورای اسلامی ارائه و در ۱۳۹۷/۲/۲ در صحن علنی تصویب و در مهرماه ۱۳۹۷ اصلاحیه آن ابلاغ و از

تاریخ اجرا ۱۳۹۷/۱۱/۶ تا زمان حاضر به قوت خود باقی است. جدید ترین قانون در این زمینه؛ قانون الحاقی به ماده ۱۴ قانون پولشویی رادر ۱۵ فصل و ۱۵۸ ماده، ۱۶۴ بند و ۲۱۴ تبصره در تاریخ ۱۳۹۸/۷/۲۲ پس از تصویب جهت اجرا ابلاغ گردیده است. جمهوری اسلامی ایران نیز علاوه بر قوانین و تصویب چند کنوانسیون مصوب شامل: قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران سال ۱۳۵۸، قانون مبارزه با مواد مخدر سال ۱۳۶۷، قانون مبارزه با قاچاق کالا و ارز سال ۱۳۷۴، تصویب کنوانسیون وین، ۱۳۷۰، تصویب لایحه کنوانسیون پارمو، ۱۳۸۰، دستورالعمل اجرای قوانین مبارزه با مواد مخدر، ۱۳۸۱، قانون مجازات مرتکبین به ارتشاء و اختلاس، ۱۳۶۷، قانون منع خرید و فروش کوپن های کالاهای اساسی، ۱۳۶۷، تصویب آئین نامه مالی ستاد مبارزه با مواد مخدر، ۱۳۶۷، تصویب قانون مبارزه با تامین مالی تروریسم، ۱۳۹۵، تصویب قانون مبارزه با فساد میردا، یکی از مهمترین قوانینی است که تاکنون در زمینه مبارزه با پولشویی تدوین، تصویب و ابلاغ؛ شده است که از طرفی صدور و ابلاغ حدود ۳۰ دستورالعمل مالی و بانکی موثر صادره از سوی بانک مرکزی در مورد مقابله بانکی با پولشویی همگی موید اقدامات مفید و موثر کشور ایران در تصویب قوانین ضد پولشویی است. که نشان می دهد دولت ایران رسماً از سال ۱۳۸۶ با تصویب و ابلاغ اولین قانون ضد پولشویی یکی از مهمترین اقدامات اولیه را در این زمینه که تصویب قانون است را عملی ساخته است. همانطو که در بخش مربوط به اقدامات کشورها به آن اشاره شد، کشور انگلیس نیز اولین قانون ضد پولشویی را در سال ۱۹۸۷ به تصویب رسانده است، قوانین دیگری شامل: قانون مقررات راجع به پولشویی ۱۹۹۳، قانون همکاری بینالمللی در زمینه عدالت کیفری ۱۹۹۰ قانون قاچاق مواد مخدر ۱۹۹۴، قانون جرایم راجع به قاچاق مواد مخدر ۱۹۸۷، قانون جلوگیری از تروریسم ۱۹۸۹، مرکز درآمد گمرکی در مورد پولشویی در اداره گمرک انگلستان، آژانس ملی جرم و جنایت ۲۰۱۳ که جایگزین آژانس جرایم سازمان یافته و فوری شد. و اداره واحد اطلاعات مالی دولت انگلستان را که مسئولیت دریافت، تجزیه و تحلیل و انتشار اطلاعات مالی ارسال شده از طریق واحد فعالیت های مشکوک را بر عهده دارد، کمیته صدور خدمات مشاوره نهاد های حسابداری، که آخرین دستورالعمل مبارزه با پولشویی را برای بخش حسابداری دولت انگلیس در مارس ۲۰۰۸ توسط این کمیته منتشر گردیده و همچنین این موسسه راهنمای تکمیلی برای فرار مالیاتی پزشکان این کشور تدوین نموده است. همچنین نظام حقوقی انگلیس بخش پولشویی وب سایت هدایا را برای حسابداران و تجار راه اندازی کرد، این موسسه سرویس ضد پولشویی را بصورت بسته های آنلاین و همچنین سمینار های آموزشی متناسب با نیاز های کتابخانه ای را در مورد پولشویی را ارائه داده است، همچنین نسخه هایی از انتشارات این موسسه را در مورد پولشویی در خود جای داده است. و نیز اداره رفتار مالی که موسسه ای صالح برای انطباق بیشتر مالی موسسات با مقررات پولشویی است توسط این موسسه که گزارش سالانه اقدامات ضد پولشویی را صادر می کند اداره می شود. مرکز فرماندهی عملیات مشترک پولشویی، این گروه متشکل از انجمن های تجاری پیشرو در کشور انگلستان در زمینه خدمات مالی تشکیل شده است، این گروه نسخه جدیدی از راهنمای این موسسه در ۲۱ دسامبر ۲۰۱۷ منتشر و در مارس ۲۰۱۸ با تصویب هیئت وزیران مجوز اجرایی دریافت کرد. لازم به یاد آوری نهاد های حقوقی انگلیس، وظیفه انطباق تمامی این اسناد و موارد یاد شده بالا را برای متخصصان در برنامه های ضد پولشویی تهیه میکند. همه این موارد نشان می دهد هر دو کشور در این زمینه مبارزه با

پولشویی از نظر مقایسه قوانین و اقدامات مصوب حقوقی در زمینه پولشویی اقدامات مهمی در این زمینه داشته اند منتهی مراتب در ایران بیشتر قوانین به صورت حقوقی-کیفری و بازدارنده است ولی در انگلیس به صورت حقوقی مالی و گمرکی و بیشتر بر جریمه مالی تاکید دارد که نشان می دهد هر دو کشور متناسب با شرایط و اوضاع داخلی خود، قوانین خاصی در زمینه مبارزه با پولشویی دارند. که مقایسه تک تک قوانین دو کشور به صورت جزء به جزء با یکدیگر، در این جا در قالب طرح پژوهشی فعلا مقدور نمی باشد (ارجمند نژاد، ۱۳۸۴: ۴۳).

۴/۲. تطبیق قوانین مبارزه با پولشویی در ایران و انگلیس (نقاط اشتراک و افتراق)

در مقایسه راهکارهای حقوقی مبارزه با پولشویی در ایران و انگلیس، نقاط مشترک و تفاوت هایی وجود دارد که می توان آن ها را شناسایی کرد. در اینجا برخی از جنبه های کلیدی وجود دارد که باید در نظر بگیرید:

۴/۲/۱. نقاط اشتراک

۱. تعریف و هدف پولشویی:

ایران: قانون مبارزه با پولشویی (مصوب ۱۳۸۶) به تعریف پولشویی پرداخته و هدف آن جلوگیری از سوء استفاده از درآمدهای نامشروع برای پوشاندن منشأ غیرقانونی آن هاست. این قانون بر اساس کنوانسیون های بین المللی و توصیه های FATF (گروه ویژه اقدام مالی) تدوین شده است.

انگلستان: قانون دادرسی کیفری ۱۹۹۳ (و اصلاحات بعدی) تعریف جامعی از پولشویی ارائه می دهد که شامل تمامی عواید حاصل از فعالیت های مجرمانه است. هم چنین، انگلستان نیز از توصیه های FATF پیروی می کند و هدف آن از بین بردن پولشویی و تأمین مالی تروریسم است.

۲. اطلاعات و گزارش دهی:

ایران: قانون مذکور به الزام نهادهای مالی برای گزارش تراکنش های مشکوک و فعالیت های مشکوک پرداخته است. نهادهایی مانند سازمان های مالی و بانکی موظف به ارائه گزارش به مقامات مربوطه هستند.

انگلستان: طبق قانون پولشویی ۲۰۰۲، نهادهای مالی و مشاغل خاص باید هرگونه فعالیت مشکوک را به نهادهای نظارتی گزارش دهند و سیستم های اطلاعاتی برای پیشگیری از پولشویی را به کار گیرند.

۳. نهادهای نظارتی:

ایران: نهادهایی مانند سازمان اطلاعات مالی ایران (FIU) مسئول بررسی و تحلیل گزارشات مربوط به پولشویی و تأمین مالی تروریسم هستند.

انگلستان: نهاد نظارتی «دفتر پیشگیری از جرایم مالی» (NCA) مسئول نظارت و مدیریت فعالیت های پولشویی و تأمین مالی تروریسم است.

۱. دامنه شمول و تعریف:

ایران: قانون مبارزه با پولشویی به طور خاص به پولشویی از عواید حاصل از جرایم تعیین شده توجه دارد. این قانون بیشتر بر روی عواید حاصل از جرایم مشخصی مانند قاچاق مواد مخدر تمرکز دارد.

انگلستان: قانون دادرسی کیفری ۱۹۹۳ و اصلاحات بعدی شامل عواید حاصل از هر نوع جرم، بدون محدودیت، است. این شامل همه انواع جرایم، از جمله مالیات، تقلب، و قاچاق می‌شود (Ranon, ۲۰۰۸: ۱۲).

۲. مراحل قضائی و اجرایی:

ایران: فرآیند رسیدگی به پرونده‌های پولشویی عمدتاً از طریق دادگاه‌های عمومی و انقلاب انجام می‌شود و برخی از صلاحیت‌ها در این زمینه به دادگاه‌های ویژه نیز واگذار شده است.

انگلستان: علاوه بر دادگاه‌های عمومی، انگلستان از سیستم دادگاه‌های تخصصی برای رسیدگی به پرونده‌های پیچیده مالی و پولشویی استفاده می‌کند. این شامل دادگاه‌های اقتصادی و دادگاه‌های ویژه پولشویی است.

۳. سطح هماهنگی بین‌المللی:

ایران: علی‌رغم پیروی از توصیه‌های FATF، هماهنگی بین‌المللی در ایران به اندازه انگلستان توسعه یافته نیست و برخی محدودیت‌های سیاسی و اقتصادی ممکن است بر این هماهنگی تأثیر بگذارد.

انگلستان: انگلستان به طور فعال در سطح بین‌المللی همکاری می‌کند و به عنوان یک کشور پیشرو در مبارزه با پولشویی، همکاری‌های گسترده‌ای با سایر کشورها و سازمان‌های بین‌المللی دارد.

۴/۳. چالش‌ها، در اجرای قوانین پولشویی در کشور انگلستان و ایران

اجرای قوانین پولشویی در انگلیس و ایران به دلایل مختلفی می‌تواند چالش برانگیز باشد. چالش‌های رایجی که هر دو کشور ممکن است با آن روبرو شوند آورده شده است:

۱. ظرفیت اجرایی: هم انگلیس و هم ایران ممکن است از نظر ظرفیت و منابع سازمان‌های مجری قانون و نهادهای نظارتی که مسئول اجرای قوانین پولشویی هستند با چالش‌هایی روبرو شوند. بودجه کافی، آموزش و نیروی انسانی برای تلاش‌های اجرایی مؤثر ضروری است.

۲. هماهنگی و همکاری: حصول اطمینان از هماهنگی و همکاری مؤثر بین سازمان‌های مختلف دولتی مانند مجریان قانون، تنظیم‌کننده‌های مالی و مقامات قضایی برای اجرای موفق قوانین پولشویی بسیار مهم است. عدم هماهنگی می‌تواند منجر به شکاف‌هایی در اجرا

و نظارت شود.

۳. همکاری بین المللی: هر دو کشور نیاز به مشارکت بین المللی برای مبارزه موثر با پولشویی فرامرزی دارند. چالش‌هایی ممکن است در هماهنگی تلاش‌ها با سایر کشورها، اشتراک‌گذاری اطلاعات و رعایت استانداردها و تعهدات بین‌المللی ایجاد شود (صادقو، ۱۳۹۵: ۷).

۴. چالش‌های تکنولوژیکی: پیشرفت‌های سریع در فناوری، چالش‌هایی را در شناسایی و جلوگیری از فعالیت‌های پولشویی، مانند افزایش استفاده از ارزهای دیجیتال و پلت‌فرم‌های آنلاین برای تراکنش‌های مالی، ایجاد می‌کند. همگام با پیشرفت‌های تکنولوژیکی و تطبیق چارچوب‌های نظارتی بر این اساس بسیار مهم است.

۵. رعایت موسسات مالی: موسسات مالی نقش اساسی در اجرای اقدامات مبارزه با پولشویی دارند. حصول اطمینان از انطباق بانک‌ها، مشاغل خدمات پولی و سایر نهادهای مالی با الزامات نظارتی می‌تواند چالش برانگیز باشد، به ویژه از نظر انجام بررسی دقیق مشتری و گزارش تراکنش‌های مشکوک.

۶. عوامل سیاسی و حقوقی: بی‌ثباتی سیاسی، تغییرات در دولت، و عدم قطعیت‌های قانونی می‌تواند بر اجرای قوانین پولشویی در انگلیس و ایران تأثیر بگذارد. سازگاری در چارچوب‌های قانونی و تعهد سیاسی برای مبارزه با جرایم مالی برای اجرای موثر ضروری است (میرمحمد صادقی، ۱۳۹۰: ۸).

۷. آگاهی و آموزش عمومی: افزایش آگاهی مردم، مشاغل و سایر ذینفعان در مورد خطرات پولشویی و اهمیت رعایت مقررات AML بسیار مهم است. فقدان آگاهی و آموزش می‌تواند مانع از تلاش برای جلوگیری از فعالیت‌های پولشویی شود.

۸. فساد و جرایم سازمان‌یافته: هم انگلستان و هم ایران ممکن است با چالش‌های مرتبط با فساد و جرایم سازمان‌یافته روبرو شوند که می‌تواند فعالیت‌های پولشویی را تسهیل کند (Richards, 2008). پرداختن به این مسائل اساسی برای اجرای موثر قوانین پولشویی ضروری است. پرداختن به این چالش‌ها مستلزم یک رویکرد جامع و هماهنگ شامل سازمان‌های دولتی، موسسات مالی، مجری قانون و سایر ذینفعان است. نظارت مستمر، ارزیابی و انطباق راهبردها برای تقویت اجرای قوانین پولشویی در انگلیس و ایران ضروری است (آرین، ۱۳۹۰: ۲۱).

۴/۴. راهکارهای مبارزه با پولشویی

۴/۴/۱. لزوم قانونگذاری برای مبارزه جرم پولشویی در ایران

در طول نیمه دوم قرن بیستم، با تغییر جهت جرایم فردی به سوی جرایم سازمان‌یافته، خطرهای جدیدی جوامع را درباره نبود قوانین مؤثر ملی برای مبارزه با جرم سازمان‌یافته و تطهیر عایدات حاصل از این جرم، تهدید و نگران کرد.

به گونه‌ای که در دهه ۱۹۸۰ پدیده پولشویی به عنوان یک جرم، به ویژه درباره درآمدهای

حاصل از قاچاق مواد مخدر و داروهای روان‌گردان مورد توجه کشورهای غربی قرار گرفت (حیاتی، ۱۳۹۳: ۳۱).

این امر به دلیل آگاهی کشورهای مزبور از سودهای حاصل از این فعالیت مجرمانه و نگرانی آنها درباره گسترش مصرف مواد مخدر در جوامع غربی بود که انگیزه مبارزه با فروشندگان مواد مخدر را برای دولت از طریق تدوین قوانینی که آن‌ها را از عوامل غیرقانونی محروم کند، به وجود آورد.

اگرچه این کشورها در آغاز بر درآمدهای حاصل از قاچاق مواد مخدر تأکید داشتند، اما به زودی دریافتند که در تدوین قوانین و مقررات مبارزه با پولشویی و پیمان‌نامه‌های مربوط به همکاری بین‌المللی در راستای مبارزه با این پدیده باید در ردیابی و کشف غیرقانونی و پیگرد مجرمان، درآمدهای حاصل از جرایم مهم دیگری از قبیل اخاذی، رشوه‌خواری، کلاهبرداری و ... مورد توجه قرار گیرد (طباطبائی، ۱۳۹۳: ۱۶).

پولشویی وصف مجرمانه‌ای است که در قانون به عنوان عمل مجرمانه پذیرفته شده است و توجه مقنن ایرانی به ضرورت جرم‌انگاری آن به دو دلیل بوده است: دلیل اول تبعیت و الهام کنوانسیون‌ها و اسناد بین‌المللی و منطقه‌ای که به گونه‌ای مقنن را ناگزیر کرد این عمل مجرمانه را به طور خاص در قانون تصریح نماید. دلیل دوم که جنبه کاربردی تر را داراست مسئله سالم‌سازی سیستم‌های بانکی بوده است. به ویژه از زاویه مشکلاتی که با صندوق جهانی داشته ایم در ارتباط با شعبات بانک‌های ایرانی در کشورهای خارجی و این که کشور ما را تحت این فشار قرار داده بودند که عنوان مجرمانه پولشویی به طور خاص مقرر نگردیده است و لذا ردیابی پول‌ها در سیستم مالی ایران با مشکلاتی مواجه گردیده است، لذا اهمیت این دو حوزه در نهایت منجر به بحث‌هایی در مجلس شورای اسلامی در خصوص ضرورت جرم‌انگاری پولشویی و تدوین و تصویب قانون در این رابطه گردید که سپس در مجمع تشخیص مصلحت نظام قانون مبارزه با پولشویی تصویب شد (کوشا، ۱۳۸۶: ۵۹).

۴/۴/۲. مقابله با پولشویی در قوانین انگلستان

در جرم پولشویی که یک جرم سازمان‌یافته است، مقابله با آن تأثیرات مهمی دارد. اولاً، انگیزه ارتکاب جرم در مجرمان کاهش می‌یابد، زیرا قوی‌ترین انگیزه، یعنی انگیزه مالی، از بین می‌رود. ثانیاً، با در دست داشتن اموال و درآمدهای مجرمانه، احتمال شناسایی و دستگیری مجرم بسیار بالاتر می‌رود؛ برخلاف زمانی که مجرم با پاک جلوه دادن این اموال، بزرگ‌ترین عامل ارتباط خود با جرم را از بین می‌برد (Eu policy paper، ۲۰۱۴).

در نظام حقوقی انگلستان، برخورد با افرادی که با خرید و فروش یا هرگونه دخالت در اموال حاصل از جرایمی نظیر سرقت، کلاهبرداری و اخاذی، زمینه ارتکاب این جرایم را فراهم می‌کنند، حتی شدیدتر از مجرمان اصلی است. برای مثال، مجازات سرقت حداکثر ۷ سال حبس است، اما مجازات کسانی که در اموال مسروقه مداخله می‌کنند، تا ۱۴ سال حبس تعیین شده است (سلیمانی، ۱۳۹۹: ۱۸).

پیشنهاد می‌شود که پلیس و سایر نهادهای کشف جرم، به جای تمرکز تنها بر تحقیق در مورد اصل جرم، به ردیابی درآمدهای حاصل از جرم نیز توجه بیشتری کنند. این امر یکی از مؤثرترین راهکارها برای مبارزه با مجرمان و باندهای بزهکار است.

تجربه نشان داده است که سازمان‌های بزهکار به شدت به تطهیر درآمدهای مجرمانه خود تمایل دارند. آنها با تأسیس بانک‌ها، پرداخت کمیسیون‌های سنگین به بانک‌ها و حتی کسب معافیت‌های مالیاتی، به پولشویی مبادرت می‌ورزند.

در مقابله با پولشویی، یکی از حساس‌ترین جنبه‌ها، نحوه گزارش‌دهی بانک‌ها و مؤسسات مالی به مسئولان دولتی است. توافق عمومی بر این است که گزارش‌دهی در نظام‌های ضد پولشویی نقشی کلیدی دارد، هرچند که ممکن است شرایط و پیامدهای آن در کشورهای مختلف متفاوت باشد.

هم چنین، برخی افراد ممکن است از طریق ایجاد حساب‌های بانکی به ترانزیت غیرقانونی و تجارت مالی نامشروع دست بزنند. از این رو، بررسی دقیق افراد و حساب‌های آنها بسیار مهم است. تمامی کارمندان در قبال بررسی حساب‌ها، چک‌ها و اعتبار افراد مسئولیت دارند و در صورت مشاهده موارد مشکوک، باید فوراً آن را به واحد اطلاعات مالی گزارش دهند (Bartlett B.L., 2002).

با توجه به قدرت و ثروت بالای پولشویان و تسلط آنها بر فناوری‌های اطلاعاتی نظیر اینترنت و تجارت الکترونیک، زمان آن فرا رسیده است که نظام‌های اطلاعاتی و امنیتی وارد این حوزه‌ها شده و پیام‌های اینترنتی یا وبسایت‌های مرتبط با پولشویی را تحت نظارت قرار دهند و با استفاده از فیلترینگ، این فعالیت‌ها را محدود کنند (Frunz, 2019).

نتیجه‌گیری

پولشویی از زمره جرائمی است که از گذشته‌ها وجود داشته است. اما گذر زمان و پیشرفت جوامع بر اهمیت آن بسیار افزوده است. به نحوی که امروزه به علت آثار سوء اقتصادی، سیاسی و اجتماعی آن، به یکی از دغدغه‌های دولت‌ها بدل شده است.

در رابطه با پولشویی، سه رویکرد وجود دارد. برخی تطهیر عواید حاصل از تمام جرائم را پولشویی و جرم می‌دانند. برخی، مثل حقوق قدیم انگلستان، تنها یک جرم خاص مانند جرائم مربوط به قاچاق مواد مخدر را جرم می‌دانند. برخی دیگر نیز دسته‌ای از جرائم سنگین را مشمول پولشویی می‌دانند.

در ایران، تا پیش از تصویب قانون مبارزه با پولشویی در سال ۱۳۸۶، تنها قوانین و مقررات پراکنده‌ای وجود داشتند. هر یک به جرم خاصی مربوط می‌شدند و فقدان یک قانون همه‌جانبه برای مبارزه با پولشویی به خوبی احساس می‌شد. تا این که در سال ۱۳۸۶ قانون مبارزه با پولشویی به تصویب رسید. این قانون، علیرغم آثار مثبتی که دارد، کاستی‌هایی نیز دارد.

از جمله میزان مجازات مندرج در ماده ۹ است که بسیار اندک است. زیرا مجرمینی که به جرائم مالی، همچون پولشویی، روی می‌آورند، در پی دستیابی به سود مالی هستند. بنابراین، باید مجازات‌هایی برای آن‌ها در نظر گرفت که بازدارندگی لازم را در این زمینه داشته باشند. در حالی

که مجازات در نظر گرفته شده در ماده ۹ قانون مذکور، تنها جزای نقدی آن هم به میزان یک‌چهارم عواید حاصل از جرم است که بسیار اندک می‌باشد. به اصطلاح، این جرم برای مجرمین می‌صرفد و امید است در آینده اصلاح گردد.

رویکرد انگلستان در رابطه با جرم پولشویی در ابتدا فقط معطوف به عواید ناشی از جرائم مواد مخدر بود. ولی پس از تصویب قانون عدالت کیفری در سال ۱۹۹۳، آن را به عواید ناشی از تمامی جرائم گسترش دادند. طبق قانون انگلستان، پنج نوع رفتار در ارتباط با پولشویی جرم‌انگاری گردیده است.

این رفتارها عبارتند از: کمک به دیگری در جهت حفظ منافع یا عواید حاصله از فعالیت مجرمانه، تحصیل، تملک یا استفاده از عواید حاصله از فعالیت مجرمانه، اختفاء یا انتقال عواید حاصله از فعالیت مجرمانه، قصور در افشاء علم یا شک از وجود عملیات پولشویی و افشاء اطلاعات مجرمانه با خبر ساختن مجرم.

نبود قانون مبارزه با پولشویی باعث گسترش فساد اقتصادی، قاچاق مواد مخدر و بسیاری از نابسامانی‌های اجتماعی خواهد شد. هدف از تصویب قانون مبارزه با پولشویی، جلوگیری از تغییر، تبدیل، نقل و انتقال، پذیرش و یا تملک دارایی‌های با منشاء غیرقانونی است. همچنین، این قانون به پیشگیری از آثار منفی فرآیند پولشویی بر اقتصاد ملی، نظارت مؤثر و کارتر بر گردش پول و کالا و حمایت از فعالیت‌های اقتصادی سالم می‌پردازد.

علیرغم ضعف‌هایی که در قانون مبارزه با پولشویی وجود دارد، این قانون متضمن معرفی جرم، غیرقانونی اعلام کردن جرم، پیش‌بینی مجازات برای آن و الزام دستگاه‌ها به ارائه اطلاعات مورد نیاز برای مبارزه با این جرم است. همچنین، الزام نهادهای مالی به گزارش‌دهی در صورت برخورد با موارد مشکوک و سرانجام تشکیل شورای عالی مبارزه با پولشویی را در بر می‌گیرد.

تجربه نشان می‌دهد که تا زمانی که بستر فساد مالی در کشورها وجود دارد، پولشویی مطرح خواهد بود. لذا به عنوان راهبردی‌ترین اصل در مبارزه با پولشویی، خشکانیدن زمینه‌های فساد از طریق استقرار نظام شایسته‌سالاری و برقراری نظام پاسخگویی در حکومت‌ها باشد.

با توجه به ماهیت فراملی جرم پولشویی، مقابله با آن پیش از هر چیز مستلزم همکاری بین‌المللی است. ایجاد پیوندهای مستحکم همکاری با مراکز مالی فراملی، پذیرش منشورها و دستورالعمل‌های نهادهای بین‌المللی و تقویت همکاری‌ها در زمینه مبادله اطلاعات و تحکیم موازین قانونی از جمله این همکاری‌هاست.

در حیطه داخلی و ملی نیز، مواردی چون ایجاد فرهنگ پیروی از قوانین در نهادهای مالی و اطمینان یافتن از استقرار نظام‌ها و روش‌های مناسب اهمیت دارند. همچنین، ایجاد ساز و کارهای مناسب برای کنترل داد و ستدهای مالی شبه‌برانگیز، تشویق نهادهای ناظر مالی به اعطای سخت‌گیرانه مجوز فعالیت‌های بانکی و مالی و مبادله اطلاعات و آموزش کارکنان، باید مورد توجه قرار گیرد و همچنین اعمال معیارهای مشهودسازی و مرئی نمودن حرکت پول و پیگیری مسیر پول‌های مشکوک، شناسایی فناوری‌های جدید و امکاناتی که این تمهیدات

برای پولشویان فراهم می‌آورند، از دیگر اقدامات ضروری است.

در نهایت، ایجاد ساز و کارهای لازم برای مقابله با پولشویی و افزایش آگاهی عمومی از تهدید پولشویی از جمله راهکارهایی است که تلاش بسیاری از کشورها را در مبارزه با پولشویی با توفیق قرین ساخته است. پیروی از این راهکارها برای کشور ما نیز می‌تواند راهگشا باشد.

پیشنهادهای

بهبود هماهنگی و همکاری بین ایران و انگلیس در مبارزه با پولشویی برای مقابله موثر با جرایم مالی فرامرزی ضروری است. در اینجا چند پیشنهاد برای تقویت همکاری بین دو کشور وجود دارد:

۱. افزایش به اشتراک گذاری اطلاعات: ایجاد مکانیسم‌هایی برای به اشتراک گذاری اطلاعات و اطلاعات در مورد فعالیت‌های پولشویی بین مقامات مربوطه در ایران و بریتانیا. این می‌تواند شامل راه اندازی کانال‌های ارتباطی امن، انجام تحقیقات مشترک و تبادل بهترین شیوه‌ها باشد.

۲. آموزش مشترک و ایجاد ظرفیت: برنامه‌های آموزشی مشترک و ابتکارات ظرفیت‌سازی برای آژانس‌های مجری قانون، تنظیم‌کننده‌های مالی و سایر ذینفعان مربوطه در هر دو کشور سازماندهی کنید. این می‌تواند به افزایش مهارت و تخصص آنها در کشف، تحقیق و تعقیب جرایم پولشویی کمک کند.

۳. ایجاد موافقت‌نامه‌های دوجانبه: انعقاد موافقت‌نامه‌ها یا یادداشت‌های تفاهم دوجانبه بین ایران و انگلیس برای رسمی کردن همکاری در زمینه مبارزه با پولشویی را در نظر بگیرید. این توافق‌نامه‌ها می‌توانند چارچوبی برای همکاری، تبادل اطلاعات و کمک متقابل در تحقیقات جنایی مشخص کنند.

۴. مشارکت در ابتکارات بین‌المللی: هر دو کشور باید فعالانه در ابتکارات و سازمان‌های بین‌المللی متمرکز بر مبارزه با پولشویی، مانند گروه ویژه اقدام مالی (FATF) مشارکت کنند. ایران و بریتانیا با هم سویی با استانداردهای بین‌المللی و بهترین شیوه‌ها می‌توانند همکاری‌های خود را تقویت کرده و تلاش‌های خود را در مبارزه با پولشویی افزایش دهند.

۵. تحقیقات فرامرزی: تسهیل تحقیقات و عملیات مشترک بین سازمان‌های مجری قانون در ایران و بریتانیا برای هدف قرار دادن شبکه‌های پولشویی فراملی. تلاش‌های هماهنگ می‌تواند به مختل کردن جریان‌های مالی غیرقانونی کمک کند و عاملان آن را در سراسر مرزها پاسخگو نگه دارد.

۶. مشارکت‌های دولتی و خصوصی: تقویت همکاری بین مقامات دولتی و نهادهای بخش خصوصی، مانند مؤسسات مالی و شرکت‌های فناوری، به منظور افزایش شناسایی و پیشگیری از فعالیت‌های پولشویی. مشارکت‌های دولتی و خصوصی می‌توانند از تخصص و منابع صنعت برای تقویت تلاش‌های AML استفاده کنند.

۷. کمک حقوقی متقابل: فرآیند کمک حقوقی متقابل بین ایران و بریتانیا در امور جنایی، از جمله

درخواست برای شواهد، استرداد مظنونان و بازیابی دارایی را ساده کنید. تقویت مکانیسم های کمک حقوقی متقابل می تواند همکاری در مبارزه با پولشویی را تسهیل کند.

۸. گفتگو و ارتباطات منظم: گفتگو و کانال های ارتباطی منظم بین مقامات مربوطه در ایران و بریتانیا برای تبادل اطلاعات، بحث در مورد روندهای نوظهور در پولشویی و هماهنگی ابتکارات مشترک حفظ شود. ارتباط باز کلید همکاری موثر است.

با اجرای این پیشنهادات و تقویت هماهنگی و همکاری نزدیک تر، ایران و انگلیس می توانند تلاش های خود را برای مبارزه با پولشویی و حفاظت از یکپارچگی سیستم مالی جهانی افزایش دهند. همکاری موثر بین دو کشور برای رسیدگی به چالش های در حال تحول ناشی از جرایم مالی و جریان های غیرقانونی پول ضروری است.

Sources

1. Alldridge. peter. and A. mumford., (2005), tax evasion and the proceeds of crime act 2002. legal studies (society of public teachers of law). vol 25. number 4.
2. Arian, Mohammad; (2011), Analysis and Criticism of the Legal System Governing the Crime of Money Laundering in Iran, Quarterly Scientific-Research Journal of International Police Studies, No. 5, **[In Persian]**
3. Arjomandnejad, Abdolmahdi; Kazemian, Mehdi; (2013), Collection of laws and regulations on combating money laundering in the field of banks and credit institutions, first edition, Anti-Money Laundering Department of the Central Bank of the Islamic Republic of Iran, Tehran, **[In Persian]**
4. Babaei Khanesar, Abbas, (1996), Money laundering and its role in transnational crimes, Master's thesis in Criminal Law and Criminology, University of Tehran, **[In Persian]**
5. Bagherzadeh, Ahad, (2016), Money laundering in Iranian and English law and international documents, **[In Persian]**
6. Bahramzadeh, Hamid; (2006), Shafiei, Hossein; Methods of Combating Money Laundering, Tadbir Monthly, No. 13, **[In Persian]**
7. Bartlett. B.L. 2002. The Negative Effects of Money Laundering on Economic Development. Platypus Magazine. 77.
8. Burhani, Taqi; (2019), A booklet on the structure of a scientific article (a practical guide to writing reports for seminars and scientific articles), Qom Faculty of Principles of Al-Din, **[In Persian]**
9. Electronic Law Book, (2014) a collection of letters from the General Directorate of Regulations, Banking Licenses and Combating Money Laundering (1379-1390); General Directorate of Regulations, Banking Licenses and Combating Money Laundering; Publisher: Central Bank of the Islamic Republic of Iran Publications, Tehran, **[In Persian]**
10. Elizabeth. A. 2006. Martin- jonathan law(oxford) dictionary of law. sixth Edition.
11. Eu policy paper. 2014. International Journal of Transparency International EU.
12. Frunz H.Z., O. Normah & M.M. Abdul Hakim. (2015). When Property is the Criminal: Confiscating Proceeds of Money Laundering and Terrorist Financing in Malaysia Original Research Article, Procedia Economics and

Finance, 31.

13. Glanville. W.1961. Criminal Law: The General Part. 2nd ed.. (London: Steven and Sons).

14. Hayati, Ali Abbas; (2014), Research Method in Law, Thesis Writing, 6th Edition, Mizan Legal Foundation, Tehran, , **[In Persian]**

15. James, R. Richards (2007) Transnational Organizations Cyber Crime, Electronic Banking System and Money Laundering: A Handbook for Law Enforcement Officers, CRS Press.

16. Kosha, Jafar, (2007), Collection of Lectures from the Conference of Prosecutors Across the Country. Public Prosecution and Revolution, First Edition, **[In Persian]**

17. Keshtkar, Maryam; (2013), Strategies for combating money laundering in banks and credit institutions, Quarterly Journal of Economic News, No. 132, **[In Persian]**

18. Mirmohammad Sadeghi, Hossein, (2011), International Criminal Law, Mizan Publishing, Tehran, **[In Persian]**

19. Mir Mohammad Sadeghi, Hossein, (1998), International Criminal Law (Collection of Articles), **[In Persian]**

20. Najafi Abrandabadi A. H., (2005) Criminal Sociology Course Notes, Eddition 2. **[In Persian]**

21. Ranon, Stevens (2008), Anti-Money Laundering Initiatives under the USA Patriot ACT: www.Stradley.com

22. Saki, Mohammad Reza; (2016), Introduction to the Crime of Money Laundering, Judiciary Press and Publications Center, Tehran, first edition, **In Persian]**

23. Salimi, Seyed Hossein, (2003), Studying the Effect of Teacher Behavior on Students' Discipline in School, Quarterly Journal of Educational Innovations, Volume 2, Number 4, **[In Persian]**

24. Soleymani M., Abbas Zade A., (2011), Legal and Criminological Analysis of Bank Robbery, Volume 4, Issue 15, **[In Persian]**

25. Tabatabaei, Seyyed Muhammad Hossein; (2014), Al-Mizan fi Tafsir al-Quran, Volume 2, Third Edition, Qom, Al-Alami Institute, **[In Persian]**

26. Zare Qajari, Ferdows; Ghaem Maghami, Ali; (2013), International Framework for Combating Money Laundering and the Financing of

27Terrorism (Forty Recommendations of the Financial Action Task Force (FATA), Tabesh Publishing, Tehran, [In Persian]

پژوهش نامه ایرانی روابط بین الملل
شماره هشتم، تابستان ۱۴۰۴